

Združimo se v borbi
za obrambo miru!Italija naj dobi tako
vlado, ki bo poštovala
ustavna določila

Samo z odločno in enotno borbo bo mogoče ukloniti sovražnike miru v svetu

Ameriška vlada je pokazala, da ne mara miroljubnega sožitja, zato je odklonila prijateljsko roko sprave

NAPREJ PO poti pomiritve

Politiko državnikov, ki so se srečali v Parizu, bomo lahko boljše presodili, če se bomo spomnili na celo vrsto dejanj v korist miru s strani ZSSR, ki so dosegla višek z demobilizacijo 1 milijona 200 tisoč vojakov, ter na dejanja s strani ZDA, ki imajo za zdaj in ne slučajno epizodo, polet letala U-2 nad Sovjetsko zvezo.

Na eni strani dolga, vztrajna in potrpečljiva akcija za mir, podprta s konkretnimi dejanji, na drugi pa, takoj po srečanju v Camp Davidu, povratek v ozračje hladne vojne, napetosti in groženj.

Zaradi tega je tembolj nizkotno in nepravilno stališče tistih sil in držav, ki hočejo, pod pretezo enakere mere za obe strani, metati senco dvoma na miroljubno politiko ZSSR in celo na pomiritve.

Tako stališče, ki izhaja iz vidika, da nosita ZSSR in ZDA enako odgovornost za propad vrhunske konference, dejansko ne prinaša nobene koristi za razširitev akcije za mir. Medtem ko je vrhunska konferenca blazno preudarna, spijonski polet letala U-2, ni hotel Eisenhower obsoditi provokacije in je celo izjavil, da so take provokacije bistvo sedanje ameriške politike, da so potrebne in povsem zakonite. Hruščev pa, čeprav je predstavljajal napredne dežele in je imel kot tak vso pravico in dolžnost zahtevati pojasnila, opravičila in in zagotovila, je napravil vse kar je bilo mogoče zato, da postavi Eisenhower pogoje, da se reši in reši s tem tudi vrhunska konferenca. V izjavah in dejanjih po srečanju v Parizu je Sovjetska zveza dala še druge dokazne zaupanja v mir, potrdila je vsa svoja stališča glede mirnega sožitja in ne neizbežnosti vojne. Pokazala je odločnost, toda istočasno tudi treznost presoje, kot je bil primer ameriškega letala, ki je pred kratkim kršilo zračni prostor Demokratične Nemške republike in ko ni obnovila ultimatumu glede Berlina.

Enaka mera za obe strani.

ni in vračanje odgovornosti 50 odstotkov na Vzhod in 50 odstotkov na Zahod, pomeni tudi, da se ni hotelo razumeti vloge, ki jo je igrala v celnem procesu mednarodne zaostritve Adenauerjeva Nemčija, njeni nacistični generali in njeni vojnihojskaški magnati. To vlogo so obsodili, kot zelo škodljivo vsi komentatorji zadnjih dogodkov obsodili so jo tudi v Združenih državah, Franciji in Angliji. Stališče so zavzele tudi Danska, Pakistan in Norveška, ki so se zavedale, da je bila provokacija z letalom U-2 nevarnost za mir in svetu in za integriteto teh držav.

Vrhunska konferenca je torej tokrat propadla, toda vsa odgovornost pade izključno in v celoti na tiste kroge, ki nočejo miru in pomiritve. In teh krogov prav gotovo ni v Sovjetski zvezi in deželah socialističnega sistema, kjer, ni več izkoriščanja človeka po človeku in ne razreda, slojev ali skupin, ki bi lahko kopičile dobičke z izdelovanjem topov, vojnihih ladij, atomskih bomb in letalonosilk. Tak krogi obstojajo, so močni, nenasitni in prevladajo, ni v Združenih državah in bonnski Nemčiji. Ti krogi se boje pomiritve in si na vse načine prizadevajo, da bi jo sabotirali. Pomiritve pomeni za te kroge opovedati se ogromnim dobičkom hladne in vroče vojne, pomeni uvrstiti osvobodilnega gibanja kolonialnih dežel, naraščanje ugleda socialističnih dežel in vedno manjšo simpatijo za sistem, ki povzroča revščino, trpljenje in žrtve za stolice milijonov ljudi vseh barv in ras.

Toda pomiritve bo napredovala kljub sili in surovosti teh krogov in kljub drugim epizodam, ki jih je mogoče predvidevati. Napredovala bo tem hitreje, čim bolj bo ljudstvo razumelo kje tičijo sile, ki ovirajo pomiritve in kako potrebna je borba proti tem silam. Čim bolj se bo okrepila enotnost vseh sil, ki v resnici hočejo mir, iznad vsake strankarske razdvojenosti, tem hitreje bo pomiritve napredovala.

Trst mora biti v prvih vrstah bodočih borb in prizadevanj za mir, ker sta njegova gospodarska bodočnost in obstoj, odvisna prav od mednarodne pomiritve. Zato je naloga vseh Tržčanov, da se enotno in strnjeno borijo za miroljubno zunanjo politiko, za novo vlado, ki bo sposobna tako politiko uresničiti, česar Tamborini jeva vlada ni sposobna.

Zvest tomlač in brani-telj splošnih težej po miru in mogočen branik miru, se je tudi ob zadnjih dogodkih, kot vedno izkazala Sovjetska zveza, kar priznava vsi, ki znajo presojati stvari objektivno in trezno.

PALO SEMA

♦ Hladna vojna mora prenehati ter prepustiti
mesto miroljubnemu sožitju

♦ Izjave tov. Togliattija na zadnjem zasedanju CK KPI

Oči vsega sveta so bile prejšnji teden uprte v Pariz, kamor so prišli štirje veliki, na toliko pričakovani sestane, za katerega je dala pobudo Sovjetska zveza. Kljub temu, da so se mednarodni odnosi v zadnjem času občutno poslabšali, je bilo mnogo upanja, da se bodo veliki državniki na pariškem sestanku začeli pogajati za rešitev številnih perečih vprašanj.

Toda sovražnikom miru ta sestanek ni bil po volji. Zato so poskušali, da je prišlo tik pred njim do nezasišane, negativnega provokatorskega dejanja. Nad sovjetsko ozemlje so poslali vojunsko letalo z vnaprej temeljito preštudirano nalogo. Kakšen konec je doživelo to letalo je že vsem znano.

Sovjetska zveza je v Parizu zahtevala od ameriške vlade, naj zagotovi, da se v bodoče kaj takega ne bo več dogajalo. Toda Eisenhower tega ni hotel storiti. Odklonil je roko, ki je prijateljsko ponudil tovariš Hruščev.

Samo posebi je umevno, da zaradi tega se konferenca

ni mogla nadaljevati, odno-sno niti začeti.

Tako so se štirje veliki razšli, ne da bi se niti začelo konkretno razpravljanje o celotnih vprašanjih.

Vsa zapadnjaška reakcionarna politika je tedaj sprožila ostro gonjo proti Sovjetski zvezi, kateri skuša sedaj naprtniti odgovornost za to kar se je zgodilo. Nič bolj enostavnega, torej, kot pripraviti vzdusje, ki je naprejeno proti vsaki pomiritvi, potem pa obtožiti tiste, ki se je od vsega začetka tako živo zavzemal za rešitev vseh perečih vprašanj na miroljubnem načinu.

Toda minili so časi, ko se je take in podobne probleme reševalo s silo. In prej ali slej bodo mogli tudi najzagrizennejši podpihvalci vojne napraviti korak nazaj in odnehati. K temu jih bo

prisilil miroljubni svet, ki je danes bolj kot kdaj koli odločen, da brani največjo dobrobo tega sveta, to je mir.

Hladna vojna se mora prenehati ter prepustiti mesto miroljubnemu sožitju. Ta cilj je dosegljiv, toda le z močno in odločno borbo miroljubnih sil vsega sveta. To je med drugim podčrtal tudi tovariš Togliatti na zadnjem zasedanju CK KPI, opozarjajoč med drugim, da nadaljevanje vojne v Alžiru, obnovitev podzemskih atomskih preizkusov v ZDA,

vsiljevanje bonnske Nemčije, izsiljevanja s strani Atlantskega pakta, sinteti-zirajo politiko ameriškega imperializma in vodilnih skupin na Zahodu.

Zato pa je danes nujna, bolj kot v preteklosti, odločna borba delavskih množic in demokratičnih sil vsega sveta, da se proces mednarodne pomiritve nadaljuje in da se ta ne zaustavi. To je problem, ki se danes postavlja pred vse resnične demokrate in pred vse sile, ki ljubijo mir.

Novi Sputnik

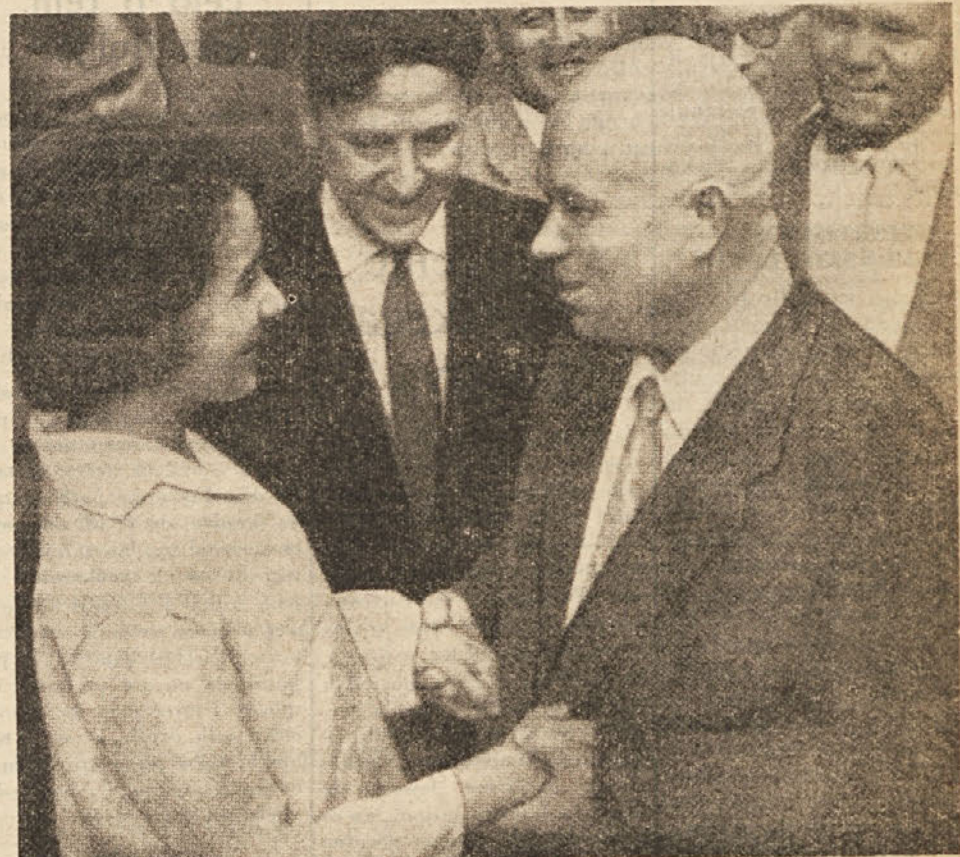
Nova vesoljska ladja — Sputnik — ki so jo iz Sovjetske zveze izstrelili v vesolje, je ponedeljek 15. maja zjutraj, je tehtala 4544 kg.

V ladji je bilo tudi 1477 kg raznih tehničnih instrumentov. V njej je bila tudi kabina, obremenjena s težo, ki odgovarja teži bodočega vesoljskega potnika. Ladjo se

lahko primerja z enosedelnim letalom, opremljenim z znanstvenim laboratorijem.

Moskovska «Pravda» je objavila članek takoj po uspešni izstrelitvi vesoljske ladje. Naslov članka se glasi: «Sovjetska kozmična ladja odprla pot človeku k zvez-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Tovariš Hruščev si neutružno prizadeva za ustvaritev miroljubnega sožitja in miru v svetu. Kot nosilec miru je letošnje spomlad obiskal Indijo, Burmo, Indonezijo in Afganistan. Pred nedavnim je bil na obisku tudi v Franciji. Povsod je imel važne razgovore z državniki. Se pred temi obiski je v Moskvi sprejel tudi predsednika italijanske republike. Kaj so med tem časom delali ostali trije predsedniki italijanske republike? Razstrelitev atomske bombe v Sahari, manevri NATO, pakiranje z bonnskimi vojnimi huj-skaci, volunska dejavnost ameriškega letala nad sovjetskim ozemljem itd, nam dajejo dovolj jasn odgovor na to vprašanje: Na sliki: prijateljsko srečanje v Franciji

Kdo je pripravil propad vrhunske konference v Parizu?

► Dan za dnem od Camp Davida
do Pariza

19. septembra 1959 je imel tov. Nikita Hruščev v OZN zgodovinski govor v katerem je predlagal splošno in popolno razorožitev in uporabo prihranjenih virov za izboljšanje življenjskih razmer ljudstva v vseh deželah sveta.

Nekaj dni pozneje — 27. septembra — sta se Hruščev in Eisenhower sestala v Camp Davidu. Sestanek je pomenil dejanski preokret v odnosih med ZSSR in ZDA. Zgledalo je, da bo duh, ki je prevladoval na omenjenem sestanku, nova podlaga bodočih odnosom med Vzhodom in Zahodom in nov mejnik v zgodovini človeštva.

Od takrat pa do propada vrhunske konference je preteklo komaj osem mesecev, ki so bili vseskozi prepleteni z dogodki, ki odkrivajo vzroke in dokazujejo odgovornosti za propad vrhunskega srečanja v Parizu.

DEMABILIZACIJA V Z.S.S.R.

Sovjetskemu predlogu za splošno razorožitev so kmalu sledili prvi konkretni koraki, ki jih je napravila 15. januarja sovjetska vlada z odredbo o demobilizaciji tretje njene vojske. Ob tej priliki je tov. Hruščev izjavil, da je ZSSR vedno pripravljena nadaljevati z demobilizacijo.

Namesto, da bi ZDA sledile vzgledu Sovjetske zveze, so se povzale vojaške izdatke in sicer na rekordno visoko vsoto 42 milijard dolarjev (v naši valuti skoro 26 tisoč milijard lir), kar znaša 52% vseh državnih izdatkov. Ta vsota je bila vključena v državno proračuno, ki ga je predložil tri dni po demobilizaciji v Sovjetski zvezi ameriški predsednik Eisenhower.

Dan pozneje — 19. januarja — sta ZDA in Japonska

podpisali vojaško pogodbo, na podlagi katere je stavila japonska vlada na razpolago ameriškim četam njeno ozemlje in luke.

FRANCOSKA ATOMSKA BOMBA V SAHARI

6. februarja je tov. Mikojan podpisal v imenu sovjetske vlade važen trgovinski sporazum z revolucionarno vlado Kube.

13. februarja je francoska vlada prekršila atomsko premirje, ki so ga sklenile vesile in ukazala izvesti prvo poskusno eksplozijo atomske bombe v Sahari.

SOVJETSKI PREDLOGI V ZENEVI

ZSSR je 17. februarja — na razorožitveni konferenci v Zenevi — predlagala nov konkretne načrt za dokončanje nknitve vsakega atomskega poskusa. Zahodnjaki so predlog odbili in kasneje je sam Eisenhower izjavil, da nameravajo ZDA zopet začeti z atomskimi podzemskimi razstrelitvami. Ameriški predsednik je poleg tega zahteval od ameriškega kongresa odobritev povišanja vojaške in gospodarske pomoči za inozemstvo za «obrambo pred naraščajočo nevarnostjo komunističnega imperializma». Po treh mesecih razprav je kongres odobril 4 milijarde dolarjev za NATO, Turčijo, Južno Korejo in Formozo.

24. februarja je Eisenhower odpotoval v Brazilijo. Toda v Latinski Ameriki ni imel preveč navdušenega sprejema. V Rio de Janciru mu je n. pr. predsednik Kubick v imenu vseh južnoameriških narodov jasno povedal, «da je gospodarska neodvisnost južnoameriških držav prvi pogoj sleherne svobode». Nekaj dni prej so na Kubi sestrelili neko ameriško letalo, ki je kršilo zračni prostor. Ameriška vlada se je morala zaradi kršitve

oprostiti pri kubanski vladi.

17. marca je začela v Zenevi konferenca za splošno in popolno razorožitev, ki je bila sklicana na ponovni predlog Sovjetske zveze. Zahodnjaki so že v začetku pokazali namen, da hočejo zavleči konferenco v nedogled.

HRUŠČEV «NOSILEC MIRU»

23. marca je tov. Hruščev prišel v Pariz, po številnih stikih in potovanjih v druge države: 7. februarja je sprejel v Moskvi predsednika Grncijha, nato je bil v Indiji, Birmaniji, Indoneziji in Afganistanu. V Parizu se je razgovarjal z De Gaullejem o splošni in popolni razorožitvi. Toda še predno je odpotoval iz Francije je De Gaulle zopet prekršil atomsko premirje. V Sahari je namreč prišlo do eksplozije druge francoske atomske bombe.

4. aprila je imel državni tajnik ZDA Herter govor po televiziji, ki je zvenel izsiljevalno proti ZSSR. Dejal je, da ZDA sploh ne bodo razpravljale o razorožitvi, če ne bo Sovjetska zveza sprejela zahodnih predlogov glede

de Berlina. Ob tej priliki je odkrito zagovarjal nemške militariste ter pozival na udrdive vojaške organizacije NATO in zahodnega zav-zništva.

ZAHODNJAKI NE SPO- STUJEJO OBEZNEOSTI

6. aprila so zahodnjaki napravili nov korak nazaj na razorožitveni konferenci v Zenevi. Od Sovjetske zveze so zahtevali naj se dejansko odreče načrtu, ki ga je predložil Hruščev glede splošne in popolne razorožitve.

14. aprila so se sestali v Washingtonu štirje zahodni zunanji ministri na «posvetu» v vidiku bodočega vrhunskega srečanja. Sprejeli so vse militaristične predloge Adenauerja glede Berlina in nemškega vprašanja.

16. aprila je prišlo v Zenevi, po krivdi zahodnjakov, do prekinitve razorožitvene konference.

OD KOREJE DO TURČIJE

19. aprila — Zahodni blok se je začel krhati. V Južni Koreji je ljudstvo strmoglavilo tirana Singmanrija, ki ga je ameriška vlada dejansko postavila na noge in vedno podpirala.

21. aprila — Ameriški državni podtajnik Dillon se je javno izjavil proti vsakemu popuščanju mednarodne napetosti. «Ne smemo se prepustiti iluzijam o popuščanju napetosti in zato ne smemo odnehati z naporu za obrambo. Odločeni smo ostati v Berlinu — je še pripomnil — in obdržati vse vezi, ki združujejo zahodni Berlin z bonnsko Nemčijo».

25. aprila je tov. Hruščev na nekem zborovanju v Bakuju resno posvaril podpihvalce hladne vojne. «Kdor se sklicuje na silo — je dejal — povzroči reagiranje druge sile». Ob tej priliki je znova poudaril, da je ZSSR trdno odločena nadaljevati po poti razorožitve in likvidacije slehernega vzroka mednarodne napetosti.

28. aprila — Tudi v Turčiji so se začela majati tla

Trgovinski sporazum s ČSR

V okviru nove trgovinske pogodbe, ki sta jo podpisali Italija in Češkoslovaška, so tri milijar, de lir pridržali za plačilo češkoslovaških pristaniških stroškov v Trstu ter za poravnavo prevoznin na italijanskih ladjah za blago iz te države.

Za Trst je to določilo zelo pomembno, saj se bo zaradi njega promet čez tržaško pristanišče znatno povečal. Vrednost celotne menjave po novi trgovinski pogodbi znaša 26 milijard lir.

Etape na poti v vesolje

1957

4.10.: Sputnik I. (SZ) - kg 83 (satelit)
3.11.: Sputnik II. (SZ) - kg 508 - s psičko na krovu - (satelit)

1958

3.1.: Explorer I. (ZDA) - kg 13 (satelit)
17.3.: Vanguard I. (ZDA) - kg 1.47 (satelit)
26.3.: Explorer III. (ZDA) - kg 14.17 (satelit)
15.5.: Sputnik III. (SZ) - kg 1327 (satelit)
26.7.: Explorer IV. (ZDA) - kg 17.42 (satelit)
11.10.: Pioneer I. (ZDA) - kg. 38.50 (vesoljska sonda)

1959

2.1.: Lunik I. (SZ) - kg 1472 (sončni planet)
17.2.: Vanguard II. (ZDA) - kg 10 (satelit)
3.3.: Pioneer IV. (ZDA) - kg 6.08 (sončni planet)
7.7.: povratek sovjetske rakete, ki je tehtala 20 ton in je imela na krove 2 psička in 1 zajca
7.8.: Explorer VI. (ZDA) - kg 63.80 (satelit)
12.9.: Lunik II. (SZ) - prispel na Luno - kg 1511
4.10.: Lunik III. (SZ) - obkrožil Luno in fotografiral njeno nevidno stran - kg 1553
13.10.: Explorer VII. (ZDA) - kg 41 (satelit)
8.11.: Discoverer (ZDA) - kg 767 (satelit)

1960

22.1.: Sovjeti so izstrelili novo poskusno balistični izstrelak, ki je preletel rekordno razdaljo 12.500 km in je padel le dva km stran od cilja
21.1.: Američani so reuperali opico, potem ko je letela 10 km v zračni pušici
11.3.: Pioneer V. (ZDA) - kg 40.60 (sončni planet)
1.4.: Tyros (ZDA) - kg 122 (satelit)
5.4.: Transit (ZDA) - kg 120 (satelit)
14.4.: Discoverer XI. (ZDA) - kg 135 (satelit)
15.5.: Sputnik IV. (SZ) - kg 4544 (satelit)

V tem znamenju so pripravljali nekateri na Zahodu, na konferenco, ki bi jo morala pomeniti začetek nove dobe miroljubnega sožitja

KULTURA IN ZNANOST

O problemih bodočega poleta
človeške posadke v vesolje

Obstaja še vedno splošno mnenje, da je let človeškega bitja v vesolje sploh nepogoč, ker bi telo ne preneslo izredno visoke brzine s katero bi vsemirski ladja letela v vsemirskem prostoru, vzemimo pr. v smeri Lune, ki je naravni satelit Zemlje. Stvar visokih brzin ni pa več poznana in je zato precej netočna, kar je mogoče tudi dokazati. Vzemimo primer Zemlje, ki se vrti okrog svoje osi s hitrostjo 460 metrov na sekundo. Čim bolj oddaljujemo od središča kroga, t. j. od Zemljinega centra, ki deli Zemljo na dva dela, tem manjša je brzina, ki pride do dveh skrajnih tečajih do minimuma. Na kraju kjer živimo znaša brzina kakih 10 metrov na sekundo in vendar človek tega sploh ne opazi. Tudi človeški organizem ne občuti zaradi tega nobenih težav.

Toda znano je, da se Zemlja ne vrti samo okrog svoje osi, marveč, da se vrti tudi v območju Sonca in sicer z medplanetno brzinjo, ki znaša približno 300 metrov na sekundo. Omenjena brzina je precej visoka, vsekakor višja kot pa brzina, ki je potrebna umetnemu satelitu, da se naglo izmakne privlačnosti Zemlje. Prvi umetni sateliti so leteli začetkom z brzino komaj 8 do 11 km na sekundo, da so lahko prišli iz območja zemeljske privlačnosti.

Astronomi so dognali, da se ves naš planetni sistem, vključno Sonce in seveda tudi Zemlja, suče v vsemirju z brzino kakih 250-260 km na sekundo in razbi za eno krožno pot približno 200 milijonov let. Do teh ugotovitev so prišli na podlagi izredno točnih računov in merjenj, ki so trajala dolgo vrsto let. Toda človek tega sploh ne opazi in taka brzina ni škodila še nobenemu človeškemu organizmu.

Ce nas tako visoka brzina ne moti, potem bi bilo logično, da bi tudi visoka brzina vsemirske ladje, ki bi ponesla človeka v vsemirje ne imela škodljivih posledic za njegov organizem.

Po tej logiki bi visoka brzina ne bila torej največja nevarnost bodočega poleta v vsemirje. Večjo nevarnost predstavlja po mnenju znanstvenikov, naglo

Sin - starejši od očeta

Ali se da čas zaustaviti? Dandanašnji, ko je človek napravil prve korake v osvajanju vesolja, to vprašanje ni samo navadna public. Od časov, ko so ljudje v starem Babilonu začeli uporabljati pešene in sončne ure, se je zdelo, da so delitev časa tako uredili, da niso možni nikaršni dvomi o točnosti le-tega. V začetku našega stoletja pa se je pokazalo, da te tisočletne predstave vendarle ne drže. Relativnostna teorija Alberta Einsteina je privedla do presenetljivega sklepa: pojem časa je odvisen od hitrosti gibanja. Čim hitreje se kako telo giblje v prostoru, tem počasnejši je zanj čas. V skladu s to teorijo je sprememba časa zlasti opazna pri hitrostih, ki so približno enake hitrosti svetlobe.

Hitrost, ki jo občuti, denimo, človek v vlaku ali avtomobilu, vpliva na potek časa približno tako, kot bi toplota pri nas prižgane vžigalice vplivala na temperaturo v Kairu!

Računi na podlagi Einsteineve teorije kažejo, da bi potekal na vsemirski raketi s hitrostjo, ki ne bi bila dosti manjša od hitrosti svetlobe, čas 70-krat počasneje kot na zemlji! Zdi se, kakor da se življenja astronautov podaljšujejo, ne da bi to oni sami opazili. To je posledica dejstva, da so mehanični in biološki procesi počasnejši: srce bije počasneje, celice se

● Astronavt, ki bi se vrnil na zemljo po naših „zemeljskih“ 70 letih, bi ostarel samo za eno leto

počasneje razmnožujejo, ura bo šla počasneje.

Potemtakem bi astronaut, ki bi se vrnil na zemljo po naših „zemeljskih“ 70 letih, ostarel samo za eno leto. Dve leti star otrok, ki bi ga pustil na zemlji, pa bi dosegel medtem 72 let. Tako bi bil sin mnogo starejši od očeta. Vse to zveni kot paradoks.

Zato je upravičeno vprašanje, ali je možno v naših zemeljskih razmerah preveriti to Einsteinevo teorijo in povzeti iz nje praktične sklepe. Odgovor na to vprašanje je pozitiven. Da bi v naših 24 urah „zavrl“ čas samo za pet minut, bi bilo potrebno, da bi se telo gibalo glede na zemljo s hitrostjo 25.000 km v sekundi. Umetni sateliti krožijo okrog našega planeta s hitrostjo 8 km v sekundi. Če Einsteineva teorija drži, potem bi ura, vdelana v satelit, zaostala za urami na zemlji v enem letu za eno stotinko sekunde.

S takšnimi in podobnimi poskusi bi lahko dobili prve praktične dokaze o pravilnosti Einsteineve teorije, ki je velikanskega pomena za nadaljnji razvoj znanosti. Neznatni delci sekund, ki bi jih zabeležili pri teh poskusih, bi prispeli k temu, da bi razrešili vprašanje, do kam bo lahko človek prodr v vesolje, ko bo sproščena atomska energija ponesla s hitrostjo svetlobe rakete v drugi svet — svet, ki je od nas oddaljen na desetine in stotine svetlobnih let.

KULTURNE VESTI

Slavistični sestanek na Dunaju

Prve dni maja je bil na Dunaju sestanek Mednarodne slavistične komisije za študij zgodovine slovanske filologije. Ta komisija je bila ustanovljena na slavističnem kongresu, ki se je vršil leta 1958 v Moskvi. Dunajskemu sestanku je predsedoval sovjetski profesor N. K. Gudžij; med udeleženci pa so bili predstavniki slavistike iz Madžarske, Avstrije, Poljske, Českoslovaške, Nemčije, Velike Britanije, Francije, Italije, Danske in Jugoslavije.

Namen sestanka je bil: raziskati pogoje za študij zgodovine slavistike v posameznih državah. Predstavniki SZ in Poljske so poročali o obširnih pripravah na sistematizacijo zgodovinskih del o slovanski filologiji in o ponovnem tiskanju starih, že zdavnaj razprodanih, znanstvenih knjig. Predstavniki nekaterih dežel so tožili o pomanjkanju sredstev za uspešno delovanje na področju slavistike. Za časa posvetovanja je bila na Dunaju odprta tudi razstava neznanih dokumentov iz zgodovine slavistike. Med drugim so bila razstavljena tudi nekatera pisma Kollarja, Kopitarja, Jagića in Rešetarja.

Poldrug gram težka violina
in traktor velik kot polovica
pšeničnega zrna

Poldrug gram težka violina, sestojča iz 54 delov in traktor, velik kot polovica pšeničnega zrna — to sta dva izmed predmetov, ki jih je napravil Armenec Edward Kazarjan. Seveda se da videti take stvarce samo s povečevalnim steklom, človek se ne more spomni na zgodbo ruskega klasika Leskova o junaku Levš, ki mu je posrečilo podkovati bolho...

Edward Kazarjan je član armenskega narodnega simfoničnega orkestra. V prostem času pa izdeluje Edvard stvari, ki jih ni moč videti s prostim očesom.

Ninfa iz Centralnega parka na odru Slovenskega gledališča v Trstu

V soboto 14. maja se je mladi režiser Adrijan Rustja prvič predstavil s samostojnim delom na tržaškem odru; predstavil se je v Avdituriju s fantazično komedijo Erica Godala in Christiana Grautofa »Ninfa iz Centralnega parka«.

Pisateljca sta izkoristila grško mitologijo kot material za komedijo, ki biča neizkrenost, kar je nezdravega v navadah ter nesmiselnega v vedenju modernega človeka. Ninfa-Ciperija, nepokvarjeno, iskreno in prirodno bitje, da to jasno občutiti, ko zaživi v današnji dobi. Prav ta je tudi pozitivni pomen komedije, ker nam v mehki obliki in z nasmehom pove resnico, biča kjer naletiti na pokvarjenost in skuša izboljšati človeka.

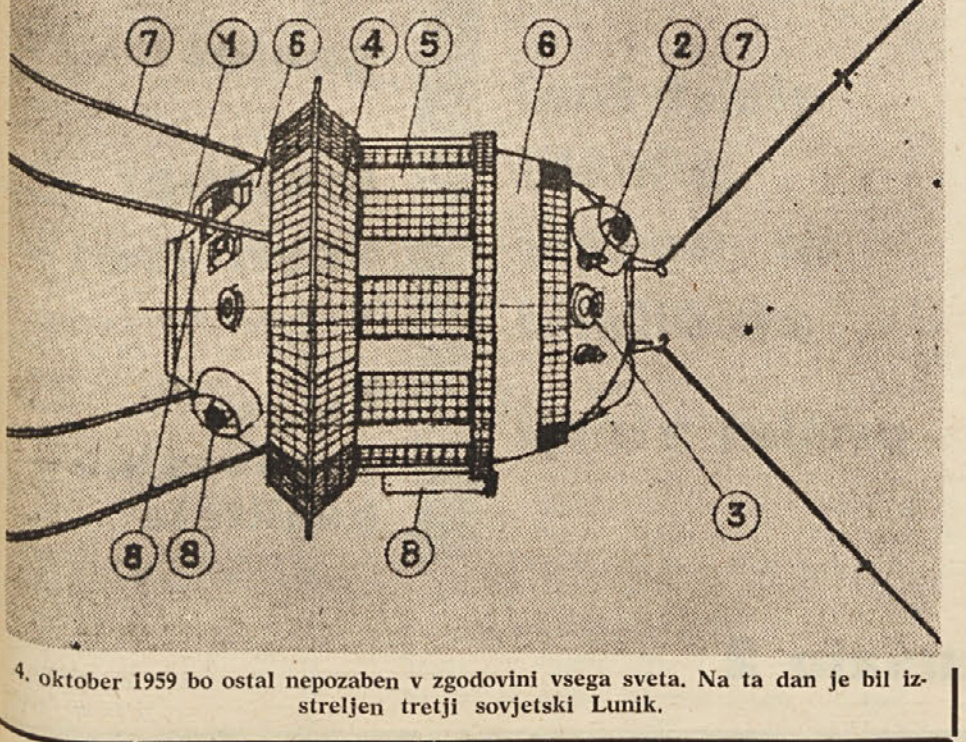
Delo je bilo postavljeno na oder vestno in dobro izdelano. Zeleni bi še več lahкотnosti, ki je lastna žanru komedije, a morda je svojstvo naših igralcev samih, da v komediji težje zažive tako prirodno kakor to store v dramatičnih delih.

Bogdana Bratuževa kot Ciperija in Stane Starešinič kot pisatelj, sta nosila težji del predstave in sta bila oba na lepi umetniški višini. Zelo je ugajala Valerija Silova kot gost, ki je karakterno in izdelano podala lik pacientke. Uspela komična lika sta bila kot ribiča Modest Sancier in Justo Košuta. Dobri so bili tudi vsi ostali nastopajoči: Nerina Draščeva (članica igralske šole) v vlogi Lilian Sanford, Rado Nakrst kot prof. Ryner, Julij Guštin v podobi dr. Pearsona, Zlata Rodoskova kot tajnica-bolničarka in Danilo Turk kot policijski narednik.

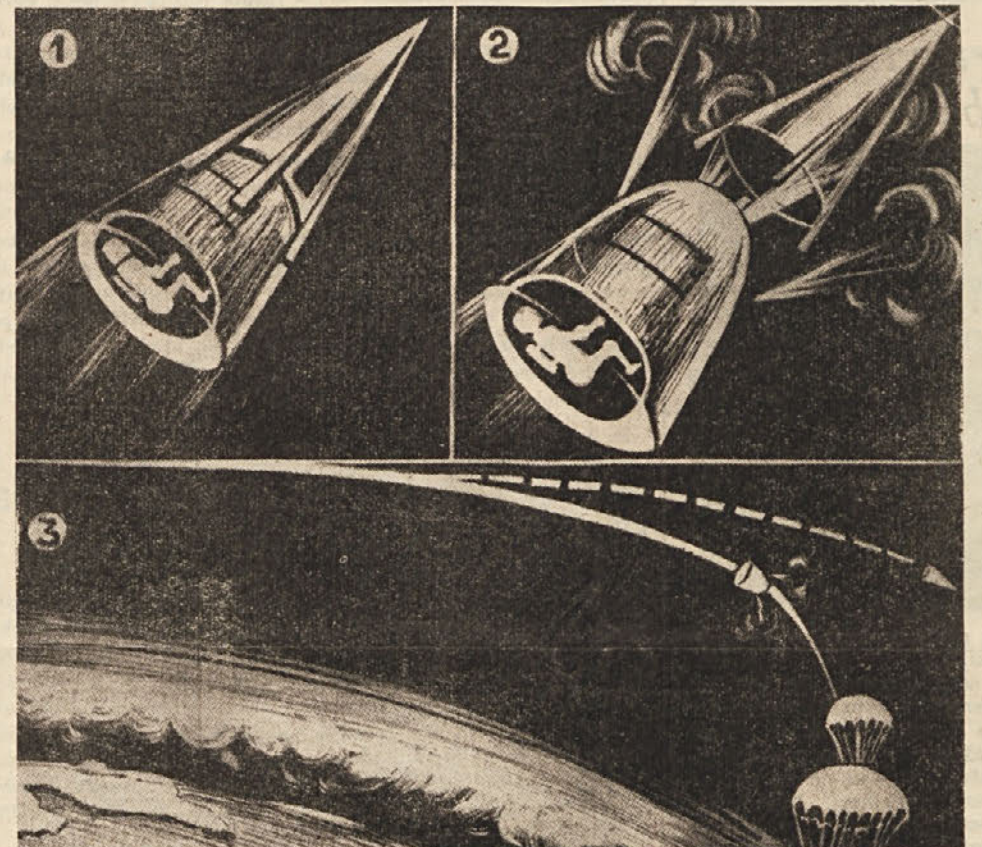
Televizor ki sprejema programe 22 postaj

Mladi letonski radioamater, Leopold Ozole, je po dolgi in vztrajni poskušnji, ki so trajale več let, uspeš zgraditi

Lunik III.

Polet v vesolje

MARK TWAIN

Simona Weelerja sem našel v stari mavjevi krčmi rudarskega naselja Angel. Sedel je pri mizi in dremal. Ko sem se mu približal, se je zdramil, mi voščil dober dan, nato pa me potisnil v kot, mi zaprl pot s svojim stolom ter me povabil, naj sedem. Začel je pripovedovati enolično pripoved, ki sledi temu odstavku. Nikoli se ni nasmehnil, nikoli namrščil, nikoli spremenil glasu, ampak venomer z nežnim glasom gnil svojo povest, kakor jo je bil začel. Nikoli ni pokazal niti najmanjšega znaka navdušenja, ampak je skozi vse njegovo pripovedovanje vel duh globoke resnosti in iskrenosti. To mi je očito dokazovalo, da se mu njegova zgodba ni zdelala niti smešna ali vsakdanja. Pustil sem ga govoriti in ga nisem niti enkrat prekinil.

Tukaj je bil nekoč možakar, ki mu je bilo ime Jim Smiley Bil je najbolj nenavaden možakar, kar sem jih kdaj videl, ker je zmeraj staval na vsako reč. Če je le koga videl, je staval proti njemu. Če pa ni šlo drugače je zamenjal stave. Če je bilo nasprotniku prav, je bilo tudi njemu prav — le da je prišel do stave. Toda kljub temu je imel srečo, izredno srečo — skoraj zmeraj je stavo dobil. Zmeraj je bil pripravljen in je čakal na priložnost. Ni bilo stvari na zemlji, na katero možakar ne bi staval ali se opredelil za eno ali drugo plat, kakor sem vam že povedal. Če je bila kje kak konjska dirka, ste ga našli polnega denarja ali pa brez belica v žepu. Če je bil pasji dvoboj, je on gotovo staval. Če je bil mačji dvoboj, je staval. Če je bil kje petelinji dvoboj, je spet staval. Hudimana, če sta dva vrabca stala na plotu, je ponujal stavo, kateri bo prvi odletel. Če je videl kakega hrošča, ki je bil nekam namenjen, je staval, kako dolgo bo hodil do cilja, kamorkoli je že šel, in če si sprejel njegovo stavo, ti je sledil hrošču naravnost v Mehiko, da bi videl, kam je bil namenjen in kako dolgo je hodil tja. Marsikateri tukajšnji možakar je poznal Smileyja in vam lahko o njem pripoveduje. Njemu je bilo vseeno — ta vražji dečko je staval na karkoli. Nekoč je bila pastojer-

Možakar Smiley in žaba Daniel

va žena zelo bolna in bolezni se je vlekla. Kazalo je, da je ne bodo pozdravili. Neka jutra se je pastor oglašil in Smiley ga je pobaral, kako je z ženo. Pastor mu je odvrnil — bog boji zahvaljen v svoji neskončni milosti — da je ženi že mnogo boljše in si bo kmalu opomogla. Smiley pa je, ne da bi pomislil, znil: »No, stavi dva in pol dolarja, da se ne bo izlezala.«

Tale Smiley je imel kobilico — tantje so jo klicali petnajstminutno kljuse, ampak to je bilo samo za šalo, ker, veste, kobilica je le hitreje tekla. Smiley je zaslužil precej denarja s tem konjem, čeprav je baje zmeraj imel astmo ali jetiko ali nekaj podobnega. Fantje so njegovo kobilico po navadi spustili dve sto ali tri sto metrov naprej, da bi jo potem v diru prehiteli. Toda zmeraj se je zgodilo, da se je kobilica prav na koncu dirke ogrela in se nekam obupano poglala naprej ter metala na vse strani noge, opletala z njo in ob telesu. Jih suvala v zrak in se vsi sili zapodila naravnost med plotove, dvigajoč več prahu in več trušca s svojim kašljanjem in kihanjem kot katerakoli druga žival. In zmeraj vam je prišel na zrak kako dolžino vratu prej na cilj kot drugi.

No, tale Smiley je mel podganarje in peteline pretepače, divje mačke in vsakršno zalego. Prišlo je tako daleč, da se niste mogli izmisliti reči pod milim nebom, ki je on že ne bi imel pripravljene za stavo. Nekoč je ujel žabo in jo prinesel domov. Dejal je, da jo bo izbral Tri mesece je čepel samo doma na dvorišču in učil žabo skakati. In primojdunaj, da jo je tudi naučil. Od zadaj jo je malo podrezal in v hipu je žaba veslala po zraku, se enkrat v zraku prekopnila, ali pa celo dvakrat, če je dobro skočila, in se ujela lepo na nogo kot mačka. Naučil jo je tudi loviti muhe in jo je tako uril vsak dan, da mu je žaba zmak-

nila muho, če jo je le videla. Smiley je govoril, da je žabam potrebna samo izobrazba in da lahko potem žaba stori skoraj vse. Jaz mu verjamem. Hudimana, saj sem videl, kako je postavil Daniela Websterja tukajle na tla — žabi je bilo ime Daniel Webster — in je zavpil: »Muhe, Daniel, muhe!« Se z očesom niste trenili, in že je žaba poskočila, zmaknila muho s točilnice in padla nazaj na tla kot kepa blata. Potem se je navadno popraskala malo po glavi z zadnjim nogo, kakor da je čisto navadna žaba, ki zna samo to, kar zna vsaka navadna žaba. Se nikoli nisem videl tako skromne in poštene žabe, čeprav je bila tako nadarjena. Če pa je šlo za skakanje z mesta, je prevestala dlje po zraku kot katerakoli žival njene sorte. Skakanje z mesta je bila njena posebnost. In če je šlo za to, je Smiley staval nanjo do zadnjega počenega groša. Smiley je bil strašansko ponosen na svojo žabono. In po pravici, zakaj vsi fantje, ki so bili po svetu in so nekaj doživeli, govorili, da tale žaba nese vse druge žabe.

No, Smiley je nosil živalco v majhni pleteni košari in jo je včasih prinesel sem dol, da bi nanjo staval.

Neka dne je naletel na možakarja — bil je tujec v naselju — in ta ga je vprašal:

»Kaj pa imate v tistile košarici?«

Smiley pa je nekam brezbržno odgovoril: »Morda je papiga, morda je kanarček, ampak ni ne eno ne drugo — čista navadna žaba je.«

Možakar jo je vzel v roke, si jo skrbno ogledal, jo obračal sem in tja in pripomnil: »Hm, tako tako. No, zakaj pa jo imate?«

»No,« je dejal Smiley mirno in brezbržno, »tale žaba zna eno reč. Po mojem skoči dlje od vsake žabe v calaverškem okraju.«

Mož je spet prijel košarico, si jo dolgo

Film o Prokofievu

V Moskvi so začeli snemati dolgometražni film v barvah, ki prikazuje življenje slovitega skladatelja Sergeja Prokofieva, ki je živel v letih 1891-1953. Režija filma je bila poverjena Lidiji Stepanovi, ki je že znana kot režiserka več podobnih filmov. V filmu bo prikazana dejavnost umetnika v letih 1930-1950. (Sovinformbureau)

Razstava jugoslovanske uporabne umetnosti v Sofiji

V Sofiji je bila pred kratkim razstava jugoslovanske uporabne umetnosti. Razstavo je obiskalo nad 31.000 obiskovalcev. Največje zanimanje je bilo za pohištvo, keramiko, steklene predmete. Podobne razstave jugoslovanske uporabne umetnosti so bile tudi na Poljskem in v Sovjetski zvezi.

Sartre v slovenščini

Državna založba Slovenije je izdala izbor iz dramatike Jeana Paula Sartra. Knjiga vsebuje pet del in sicer: »Muhe«, »Zaprta vrata«, »Spoštljivo vlačugo«, »Nepokopane mrtvice« in »Umazane roke«. Dela so prevedli Draga Ahačičeva, Jože Javoršek, Mila Miheličeva in Vida Sturma. Sartre je pred kratkim prispel na obisk v Slovenijo.

in nekam nenavadno ogledoval, jo vrnil Smileyu in zelo razločno izjavil: »No, ne vidim, kaj bi ta žaba znala bolje od vsake druge žabe.«

»Morda ne vidite,« je dejal Smiley, »morda se razumete na žabe, morda se ne razumete na žabe, Morda ste izkušeni možakar in ne samo amater. Vsekakor imam jaz svoje mnenje in stavim štiri-deset dolarjev, da lahko skoči dlje od vsake žabe v calaverškem okraju.«

Možakar je kako minuto premisljal in nato z nekakšnim otožnim glasom dejal: »No, jaz sem tukaj samo tujec in nimam žabe. Če bi jo pa imel, bi staval z vami.«

Na to je Smiley odvrnil: »Je že prav — je že prav — če mi samo za hipec podrite košarico. Poiskal bom bom žabo.«

In tako je možakar poprijel košarico, položil štiri-deset dolarjev poleg Smileyevega kupa sedel in čakal.

Takole je sedel precej dolgo in razmišljal, nato pa je vzel žabo iz košarice, ji odprl usta in jo napolnil s čajno žličko prepelicjih šiber. Žaba jih je imela skoraj do brade. Nato jo je posadil na tla. Smiley se je odpravil k močvirju in dolje je že prav — če mi samo za hipec podrogo hodil po blatu, dokler ni ujel žabe. Potem jo je prinesel k možakarju in dejal: »No, če ste pripravljeni, postavite jo poleg Daniela, tako da bo imela sprednje krake v isti višini kot Daniel, jaz bom pa zavpil.«

Nato je zavpil: »Ena, dva, tri, skoči!« Smiley in tujec sta podrezala žabi od zadaj in nova žaba je skočila, toda Daniel se je samo vzpel, pomagal z rameni — takole — kot kak Francoz, pa ni nič pomagalo — Še ganiti se ni mogel. Pirasel je k tlom kot nakovalno in če bi bil zasidran, bi ne mogel biti bolj pri miru. Smiley je bil nočno presenečen in tudi vznemirljiv, ni pa seveda vedel, kaj je za bregom.

Možakar je vzel denar in se odpravil. Smiley se je praskal za usesom in je dolgo strmel v Daniela. Naposled je spregovoril: »Pa me res zanima, kaj za vraga je žabo prikoval k tlom — bogve če ni nekaj narobe z njo — videti je nekaj zelo nabuhla.« Zagrabil je Daniela za vrat, ga dvignil in vzkljnil: »Jej, vražja strela, če ne tehta dva kilograma!« Obrnil je žabo, ta pa je iztresla iz sebe prgišče šiber. Potem pa je videl, kako je bilo, in se nikoli nisem videl bolj jeznega človeka.

